

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na cel poli, in veljá po pošti za celo leto 4 glđ. 20 kr., za pol leta 2 glđ. 20 kr., za četert leta 1 glđ. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 4. grudna 1868.

List 49.

Nekoliko besedi o občnem cerkvenem zboru.

Ko so bili Pij IX škofom naznanili občni cerkveni zbor v Rimu, izbudilo se je nenavadno živo gibanje ne le med katoliškimi ljudstvi, temuč tudi v krogih drugovercev, in nejevercev ter brezbožnikov. Vernike je z neizrečeno radostjo napolnilo to prevažno naznanilo, ker njihova vera jih uči, da tako nenavadna prikazen ne more biti brez velikega, važnega in koristnega namena. Zgodovina preteklih cerkvenih zborov jim je pokrok in zagotovilo, da se je nadjati obilnega sadú in temeljitega podučjenja, kterega je tolikanj treba v današnjih suhoparnih časih, ko je vse živo krivih prerokov. Nasprotniki, se vé da, so osupnili in od kraja začudeno gledali. Kmalu pa so se na boj pripravili in vsak po svoje se jeli sukati, kakor je kteremu bolje kazalo. Vsi pa so se zedinili v sovraštvo in zasramovanji te sv. zadeve, ter ogrevši se pri ognji svojih strasti jeli so, kakor je njih navada, neizrečeno razsajati in divjati; kajti tak zbor ni, kar si bodi, zdel se jim je naravnost nasproti njihovim načelom in posebno zdaten zoper njihove namere.

Od tod tedaj njih napadi v parlamentarnih skupščinah, v soseskinih zborih, v ljudskih družbah, zlasti pa v toliko in toliko umazanih časnikih. Enemu se zdi, da gremo za več stoletij nazaj, drugi terdi, da gremo navskriž z novimi principi; ta si domišljuje v svoji politični učenosti, da je ta zbor nekakošno šuntanje in klicanje na boj kraljev, vlad in parlamentov; unemu je to spet zadnja poskušnja duhovščine, da bi še vzdržala ljudstva, ki — češ — ji uhajajo iz njenega kraljestva. Še celo taki so, ki štejejo to našemu sv. Očetu za greh, češ, da so imeli premalo spoštovanja do vladarjev, kterih niso v svojem oklicu povabili, ali do družih, kterih beseda ne bode veljala.

Kakor v drugih rečéh, tako tudi v tej zadevi nevednost nasprotnikov ni manji, kakor njih sovraštvo zoper Jezusa Kristusa in njegovo sv. cerkev. Zares milovanja so vredni njihovi spisi in nesramni govori. Ne ene ne povejo, ki bi bila pravična cerkvi in njeni lastniji, prijazna papežu in njihovim pravicam, dobra škofom in njihovim zahtevam, ki bi se vjemala s keršanstvom sploh. Žal nam je, da jih nam ni moč tu podučiti, kajti ko bi hotel kdo njih zmote pobijati, napisati bi moral debelo knjigo, in kdor bi poskušal jih podučiti, začeti bi moral, kakor pri malem detetu, prav od kraja. Pa sej bi tudi nič ne pomagalo, sej ne vzamejo za ves svet take podučljive knjige v roke. Ravno tako se mi vidijo le-ti ljudje, kakor ko bi hotel kdo terdega hribovca prepričati, da solnce je večé od zemlje, ali da celo zemlja krog solnca hodi, ne pa solnce krog

zemlje, kakor se mu vsak dan vidi. Le reci jim, da naša cerkev je nezmotljiva, sej ti ne vejo, da bi se kdo ne mogel motiti, da se cerkev celó ne more. Le povej jim, da so naš sv. Oče papež v svoji polni oblasti poklicali vse škofe v Rim; sej ne vejo, kaj je oblast, in kako da so jo papež prejeli; da jim jo je Jezus Kristus sam dal: kajti njim ne gre v glavo, da bi imel kak filozof tako moč, in oni Jezusa ne cenijo nad filozofa. Preden jih bi tedaj hoteli podučiti o zboru cerkvenem, treba bi bilo pred jih pokristjaniti. Kadar bodo zvedili, kaj je Odrešenik božji, kaj njegova sveta cerkev in njene naprave ter sto in sto družih reči, potem bi jim znabit še le razvozljali njih dvombe. Katekizem (podučenje v veri) bi jim imel prej te dvombe pojasniti in pregnati (ako bi se ga lotili).

Ker tedaj s takimi ne bi bili tako hitro pri kraju, namenjeni smo tukaj le nekoliko o vesoljnem cerkvenem zboru omeniti takim vernikom, ki ne znajo samo, ampak tudi spoznavajo v besedi in djanji verske resnice Jezusa Kristusa, ki bivajo v naročju sv. cerkve in si v čast štejejo, da se smejo imenovati njeni ljubljani otroci, njeni zvesti sinovi in hčere.

Kajti mnogo zvestih vernikov je, ki so sicer dobre podučeni, o takih cerkvenih zborih pa vender še nimajo pravega zapopadka. S tem jih želimo pa še posebno opomniti, naj se varujejo napačnih ukov, ktere povsod trosijo brezverneži, in jim zlasti v serce vtisniti, da naj tudi oni pripomorejo z gorečo molitvijo, s svetimi željami in posebno s pravim poboljšanjem doseči pravi namen, ki ga ima vsak tak cerkveni zbor: natanko razloženje in določenje v verskih rečéh, svetost življenja, pomnoženje izvoljenih, in napredek v keršanski popolnamosti.

Cerkveni zbor je shod prelatov, ali viših naj učnejših duhovnov, ki se posvetujejo o pripomočkih, kako skerbeti za blagor, srečo in zveličanje keršanskih narodov.

Že od starih časov razločujejo čveteri cerkveni zbor: vesoljni ali ekumenski, cerkveni zbor, kteremu se sklicujejo škofje celega keršanstva v zadevah, ki veljajo za vso cerkev in kteremu nima drugi predsedovati kakor vladar vesoljne cerkve, rimski papež. Národni ali nacionalni cerkveni zbor, ki ga imajo škofje enega naroda v rečéh, ki posebej zadevajo ta narod; predsednik mu je patrijarh ali prvi škof (primas) tega naroda. Okrajni ali provincijalni cerkveni zbor, ki ga imajo škofje ene provincije pod predsedništvom višjega škofa (metropolita) o potrebah, ki zadevajo le-to provincijo. Poslednjič, škofijski ali dijočesni cerkveni zbor, ki veljá le za eno škofijo; v tem je škof edini, ki je v resnici pooblaščen.

Tu naj povemo nekoliko le o vesoljnih cerkvenih zborih. Do zdaj je bilo tacih osemnajst, ktere

je Rim očitno in popolnoma za vesoljne spoznal. Ti so: 1) v Niceji (leta 325), 2) v Carigradu (381), 3) v Efezu (431), 4) v Kalcedonu (451), 5) v Carigradu (II. l. 453), 6) v Carigradu (III. l. 680), 7) v Niceji (II. l. 787), 8) v Carigradu (IV. l. 869), 9) prvi lateranski (1122), 10) drugi lateranski (1129 pod Inocencem II), 11) tretji lateranski (1179), 12) četrti lateranski (1215), 13) v Lionu (pod Inocencem IV), 14) v Lionu (II. l. 1274), 15) v Vijeni (1311), 16) v Florencii (1438), 17) peti lateranski (1512), 18) tridenški (1546—63). Napovedani rimski bo tedaj devetnajsti.

Sploh so se vesoljni cerkveni zbori sklicovali iz teh le štirih vzrokov: da bi se zaterla kaka kriva vera; da bi se poravnale razpertije, ki so nastale, kadar bi bil kak nasproten papež voljen vkljub pravemu, ali če ena stran ni hotla poslušati postavnega papeža; da se je cerkev ustavila kakemu hudemu sovražniku Kristove čede; da bi se odpravile razvade in pregrehe, ki se le prerade prikradejo v keršansko življenje.

Res je sicer, da bi bila prav za prav, kakor se je že večkrat vidilo, samo papeževa beseda zadosti, da bi se dosegel taisti namen. Toda kako zdaten je in hasnovit v taki okolišini vesoljni cerkveni zbor! Še celo v očeh človeške modrosti in učenosti je tak zbor naj veličastniši areopag, ki se vidi na zemlji. Tu se zberó možje, ki so se sošli iz vseh strani sveta, imenitni in slavni zarad čednosti in učenosti, med ravno tako učeni in razsvitljenimi učitelji, ki dobro poznajo zmote svojega stoletja, povzemši jih iz knjig in iz vsakdanjega družjenja v življenji, — možje, katerim ne motijo predsojdi duha in ne mamijo strasti serca.

Kaj pa bo obravnaval zbor prihodnji? To so že sv. oče papež naznanili v svojem povabilu. Da pa prav umemo njih besede, treba se je spominjati, da luteranska kriva vera je razsula po svetu seme mnogoverstnih zmót, in da so bili naj slavniši katoliški apologeti naznanili, da slabi človeški um sam na sebi bo zaporedoma uničil in zatajil vse verske resnice, spodkopal pravo službo Božjo, ter pritiral človeško družbo v naj ostudniše brezboštvo.

To prerokovanje se je spolnilo. Zaverгли so vso cerkveno oblast, zaverгли duhovščino, ss. zakramente, potrebo dobrih del, ceno in moč zadostovanja in zaslužnja. Potem so napadli naj veličastniše skrivnosti sv. vere, presveto Trojico in včlovečenje. Vzderžalo se je bilo še sv. pismo; pa zaverгли so ga. Hoteli so nazadnje Boga samega pahniti s prestola. Ravno tako se je podiralo v djanskem življenji. Post, pokora, evangeljski sveti: uboštvo, devištvo, pokorščina in druge bolj navadne čednosti, kakor ponižnost, nesebičnost, pohlevnost in krotkost teptale so se z nogami.

Tako slepo razdiranje v verskih in djanskih rečeh moralo je imeti za seboj tudi napačno odgojo doma, krivo podučevanje v nižih in viših šolah, razglas veri nasprotnih postav, zgubo pravega zapopadka, kaj da je pravica, kaj dolžnost itd.

In to zlo se ni razširilo samo med protestanti, okužilo je tudi katoliške dežele in deržave.

Kakor se tedaj zbira kongres, da sklepa o političkih zadevah, zbral se bo občni cerkveni zbor, da bo razsodil v cerkvenih in vero zadevajočih rečeh. (Civiltà cat.)

K—č.

Nekteri viri prave učenosti.

Sedanji svet je učen. — Res smo bolj učeni, kakor so bili naši spredniki, ali — kar je v glavi svetleje, je pa v sercu temneje. Tista stara odkritoserčnost, ki tolikanj dobro dé človeku, iz ktere izvira vsa prava veselost, zdi se, šla je po vodi. Mi smo mi; toda —

preveč vemo in znamo, premalo pa čutimo in imamo, in vse premalo spolnujemo.

„Bodi svetloba,“ je djal Bog, kadar je svet stvaril; „Vi ste luč sveta; dajte da svéti Vaša luč pred ljudmi; živite kakor luči sinovi“ — je djal Kristus svojim učencem, kadar jih je hotel poslati po vsem svetu. In to veljá tudi nam vsem; živeti in rasti moramo v pravi luči ali svetlobi. Kje pa se hrani, kje dobiva, kje izvira prava luč, prava učenost in modrost?

To hrani 1) sveta mati, močna žena, katero je v duhu vidil že David venčano kakor kraljico, in za katero nevesto je božji Ženin dal poslednjo kapljo svoje kervi, t. j. sv. katoliška Cerkev. Katoliško cerkev dobro spoznavati, to človeka razsvetljuje. Ni ga stavka, ni ga členka v njenem verskem nauku, ni ga naj manjšega obreda v njeni sveti službi, da bi se zmagovito ne dal braniti, umno in znanstveno ne dokazati. Čim več keršanskega znanja, tem več keršanskega djanja, tem več vernosti (religion), je djal slavni Lacordaire.

Ta mati hrani in ti kaže 2) bukve, ki so bukve vseh bukev, t. j. sveto pismo, v katerem govori On, ki je sam prava luč, resnica, pot in življenje. V te bukve je vpisal Gospod, kaj je storil sam in kaj še vedno dela za nas; pa tudi, kaj je nam storiti in kako delati, da dosežemo kedaj svoj namen. Te bukve beri in prebiraj v tistem duhu, v katerem so pisane, ker to te v resnici razsvetljuje.

Ta mati ti kaže še druge 3) bukve, v ktere je perst Božji vpisal svojo moč in velikost, ljubezen in usmiljenje. Te bukve so vnanje stvarjenje t. j. svet v svoji lepoti in krasoti. Te bukve beri in prebiraj ter ogleduj z očmi svete vere; to človeka prav razsvetljuje ter mu razrešuje brez števila zastavic, katerih si sam po sebi nikdar razjasniti ne more. In ako pregleduješ svet, bodi si o ranem jutru ali o belem dnevu, bodi si v tihi noči, kako bi stermé ne vzklical: Svet je dokaj lep, da čakamo nebes, pa vendar ni dokaj lep, da jih pozabimo.

Ta mati ti kaže 4) serca, s katerimi si igrati človeka razsvetljuje, in to so serca nedolžnih otrok, katerim iz oči svéti nebó kerstne milosti in iz katerih ust si Gospod velikrat pripravlja hvalo svojo. Ležalo je tako dete za smert bolno. Mati je jokaje vila roke v prebritkih bolečinah, in v neznanih britkostih se je sklanjal nad njim prežalostni oče, kar se vzdigne dete resno prašaje: Zakaj jokate tako, mar je umreti — greh? Ali ni bilo to dobrim staršem dobro pojasnjenje?

Ta mati ti kaže 5) serca, s katerimi pečati se človeka razsvetljuje, in to so serca pravičnih ubogih, kateri vsi v revah in potrebah vendar pobožno živijo. Le-ti nam kličejo glasno: sej mora biti drugo življenje! — Ako darujemo potem ubogemu kaj in se nam uterne v njegovih očeh hvaležna solzica; ali nam ne posvétí ravno ta v nebesa, kjer se vživa obilno plačilo? Išimo tedaj ubogih, in nikar se ne utrudimo!

Je 6) njiva, v katero se seje seme človeško, da vzhaja kedaj zerno nebeško, in to je njiva Božja, mirna ali grobnica. Tje pojdi, človek! da se ti prav posvétí, kako nečimurne so časne dobrice, kako prazne so človeške časti in zemske veselice. Mirna zdi se mi zemski raj po grehu prvih človekov. Kakor je v prvem raju človeku dal Bog dušo, tako veje na mirji ali pokopališu kristjanu v serce upanje, katero nesrečnega oživlja in navdušuje. Tu na pokopališu je potok Siloah, kjer Kristus nas slepe omiva in razsvetljuje, da vidimo v duhu in gledamo prihodnje vstajenje, veselo snidenje in večno življenje.

Je naposled 7) človek, kateremu pravi sv. pismo naj dražji zaklad, Bossuet pa „drugi jaz“, in to je pravi prijatelj. Dober prijatelj mora biti dober kristjan,

dober katoličan. Ako si ga dobil in sicer takega, ki ne terpi na tebi nobenega madeža, v čegar družini si vedno bolji in popolniji, raduj se, ker ti imaš čist in gotov vir prave učenosti, resnične duhovne olike, ktera pelje k pravi, resnični sreči in večni blagosti. M—n.

Spomini mladostni škofa Bruté-a iz strašne dobe prekucije francoske.

(Dalje.)

Čast. g. Tostivint in markiz Bedée pa njegova žena.

Markiz Bedée je stanoval s svojo soprugo v gradu na lepem in bogatem posestvu na kmetih, kake štiri ure od Rennes-a. Oba že v precejšnji starosti (med 60 in 70) sta živela v zakonu že čez štirideset lét.

Gosp. Tostivinta, družinskega duhovna, so zavohali prekucuhi skrivajočega se v majhni koči, ki ni bila v nikaki zvezi z gradom, in ktera je bila zavetje slehernemu begočemu, ne da bi bila družina za to vedila. Markiz pa s soproga njegova sta bila ob enem in istem času kakor duhoven zaperta in pred prekucijsko sodbo peljana. Duhovna, se vé da, so koj k smerti obsodili. Markiz je povedal sodnikom, da je koča, v kateri so g. Tostivinta vjeli, slehernemu odperta, in pa ker so ravno duhovna ondi našli, se ne smé postava, ki prepoveduje duhovne skrivati, nanj obračati. Pa taki izgovori niso imeli v onih časih nobene veljave. Markiz pa žena njegova sta bila starega plemenitega rodú, in zarad tega zoperna onim mogočnejšem. Obsojena sta bila z duhovnom vred k smerti. Ko je bila obsodba izrečena, se oberne markiz proti svoji ženi in reče ji z mirnim pa častitim glasom: „Že štirideset lét sva živela srečno skupaj, in Božja volja je, da se tudi sedaj ne smeva ločiti.“ Tudi gospa je bila vsa serčna in izrekla je misli z moževimi se vjemajoče. Besedi njenih ne pomnim več, tudi nisem bil nazoč, ko je g. Bedée tako z njo govoril; vendar se mi je prav živo in ginljivo pripovedovalo vse, kar se je godilo, posebno, kako prosto, pa blago in častito je bil markiz svojo soprugo še pred sodnikovim stolom nagovoril. Približavši se morišu, stopi gosp. Tostivint prvi pod koso ali glavosečnico, vidivši pa, kako močno je presunil pogled na morilno orodje markiza in ženo njegovo, poprosi, da bi se mu dovolilo poslednjemu umreti, in ko je še prijatelja svoja o njuni smertni uri tolažil, se je mirno prepustil osodi. Bil je 39 let star. Njegov bratič je bil med mojimi poslušavci, ko sem učil v semenišu reneškem. Mladeneč ga je vedno imenoval svojega „dobrega strica“, kedar je govoril z menoj o smerti njegovi. O kako srečen je bil uni „dobri stric“, sem si mislil, kedar smo govorili o njem, da mu je bilo dano tako umreti za vero!

Čast. gosp. Saké (Sacquet), fajmošter šmartinski pri Rennes-u.

Gosp. Saké, fajmošter v Šmartnem, duhovni reneški, je bil tenke rasti, prav častitega pa dobrovoljnega obličja. Bil je takrat pet in petdeset let star, že mnogo lét prav skerbni dušni pastir ene naj bolj ljudnatih mestnih duhovnij, ki je štela 2 do 3 tisuč naj revniših prebivavcev predmestja ravno tega imena (Šmartin), in spoštovali so ga vsi farmani, ljubilo in častilo ga je vse mesto.

Ko se je vnel punt, se je branil priseči, zato je bil v pregnanstvo gnan na Angleško, od koder se je pa bil vernil, in živel na tihem v onem delu dežele, ki je bil naj bližje njegovi duhovni, ali prav za prav v nji; kajti, kakor so vedili v hiši moje matere, je bilo njegovo prikritje blizo zadnje hiše predmestja. Nekega večera prav pozno smo zaslišali govorico: Gosp. Sakéja so naznanili in prav skerbno ga išejo v predmestju in bližnji okolici. Se vé, da smo bili v naj večji skerbi in vso noč smo prebili zdihovaje in plakaje čez grozo-

vite čase, ter molili, da bi se vendar rešil. Vsaki naj manji nemir na ulici nas je prestrašil. Vendar se tudi spomnim, da je bilo razun teh naravnih skerbi tudi govorjenje o njegovi sreči, ako bi ga zgrabili, ker bi tako smel terpeti za svojo vero. Zazná se jutro in perva govorica je: „Prijeli so ga.“ Ob štirih zjutraj so ga zasačili na polji v pšenici, ktero so okoli in okoli obdali, potem pa so ga prav skerbno iskaje našli. Branil se je, se vé da, povedati osebo, ktera ga je popred prikrivala in volil je zbežati v bližnje polje, kakor ostati v hiši, ktero so bili poprej ta dan naznanili in jo je zapustil prec ko je zvedil, da se bližajo gonivci.

Popoldne tistega dne so ga prignali pred sodbo; kratko zaslišanje le je bilo dosti spoznati njegovo osebo, ktera pa je bila znana sleherni duši v mestu, posebno pa sodnikom na klopi. Bil sem pričujoč pri zaslišbi, pa se ne spomnim več posameznih prašanj in odgovorov. Brala se je na vsem njegovem zunanem nepopisljiva častitljivost, premagovanje samega sebe pa pohlevnost, in vse to mi je še dobro pred očmi. Še mi doni glas njegov po ušesih, kako je odgovarjal kratko na postavljene prašanja. Pomnim še, kako globoko se je vtisnil ta prizor vsem nazočim, in da je čeznavadno vladala dostojnost v sodniški kakor tudi med gledavci. Na zatožbo in obsodbo sodnikovo se ne morem več domisliti, le toliko vem, da splošni vtis obraza njegovega je omečil besede sodnikove, o čimur jih je pozneje toliko pripovedovalo, da se jim je zdelo, kakor bi bili vidili našega Odrešenika v terpljenji, ali jagnje med derečimi volkovi.

Ko se je bila smertna obsodba izrekla, so pa vidili, da rabeljna še ni zoper njegovo navado. Še čez pol ure so mógli čakati, da je prišel; ko pa pride, začne z veliko urnostjo in sirovostjo častitega spoznovavca slati, pripravljaje ga kar naravnost za morilni oder, odreže mu lase in kolar pri srajci, da je tako pripravil prostor sekiri. Zvezavši mu roke na herbtu, verže še svoj plajš prav rahlo na njegove rame. Vidil sem ga gredočega proti glavosečnici, ki je bila kakih 200 korakov od sodniša; bil je tanke rasti, pa močnega telesa. Kruti rabelj ga je bil na vratu ranil, pripravljaje ga s tako viharnostjo za morilni oder, tako da mu je kri po persih tekla, pa njegovega obnašanja med hojo ne morejo nobene besede bolje zaznamjati, kakor kar so ljudje o njem govorili, da je bil namreč v vsakem trenutku viditi taki, kakoršen je bil pri očitnih sprevodih (procesijah) o velicah cerkvenih praznikih. Akoravno sem šel prav blizo njega, si vendar nisem upal spremeljati ga do konca, da bi bil priča njegove ločitve iz tako pregrešnega pa siromašnega sveta. Karron sporočuje, kako serčno pa močnodušno se je vedel pri obsojevanji in v zadnjih trenutkih svojega življenja, in ko je položil svojo glavo pod morilno sekiro, da je še ponovil verstico psalma Miserere: „Benigne fac Domine“ itd. Usmerili so ga 14. avg. 1794.

Tri resnične Markvortocem v spomin.

Blaže. Ti, France! ali si že slišal, da je bil v Ljubljani Antikrist ali vsaj njegov poslanec?

France. Kaj še! Bil je le neki Markvort, pajdaš Rongetov.

Blaže. Morebiti je pa Ronge Antikrist, in Markvort vendar njegov sporočnik?

France. Tega se še ne bojim. — Antikristovi poslanci in že celo Antikrist sam bo denarje kar sejali med ljudi; Markvortu so pa vsi, kateri so ga hotli poslušati, mógli plačati po 20 soldov, in še neki kar nič zadovoljen ni bil!

Mica. Ti, Urša! ali je res, kar se govori, da so nemškutarji povabili bili nekega Rongetovca v Ljubljano, da bi mé kuharice šle bile nadnj z metlami in burkljami?

Urša. Kaj še! Ko bi kedaj treba bilo, bi že Krakovci poprijeli. Na nemškem Štajarskem in na nemškem Tirolskem so pa neki res takemu zagodli bili „marš fort“ — tako, da je, ko bi trenil, kopita pobral in neki komaj peté odnesel.

Mica. Ravno prav, da se na slovenskem Kranjskem kaj takega ni prigodilo; vsaj nam očitati ne morejo, da smo na Slovenskem grobi, kakor so na Nemškem.

Slavko. Ti, Mirko! ali si kaj slišal, ali je res Markvort mislil na kmete in sicer na Ježico, češ, da se nauči slovenščine; drugač zanj na Slovenskem boje ni ne žetve ne metve?

Mirko. Mislil je neki mislil, ali ker je v ljubljanskem „Tagblattu“ bral: „Kein Ježica mehr!“ jo je pa kar — ne vem, ali jež ali peš — potegnil na drugo stran.

Slavko. Pač prav, da je čista ostala slovenščina in Slovenija! —r.

Tri mesce na Jutrovem.

XXXII.

(Konec tega oddelka.)

Leta 487 so se bili samarijani vzdignili zoper kristjane, toda le-ti so jih pregnali z gore Garicima in zidali so na tem hribu cerkev v čast Marije Device. Justinijan je to cerkev zoper napade razdraženih samarijanov obdal s terdnjavo. Samarijani pa so se razširili po Egiptu, Damasku in celo do Rima, kjer so imeli shodnico pod kraljem Teodorikom.

Od tistihdob se je manj slišalo o Sihemu; nosil je jarem musulmanov in imeli so ga križarji v oblasti. Pozneje je samarijanski pentatevh (Mozesove bukve) zanimal učene glave.

Napluzani so v novejšem času bili v vednem uporu zoper pašata akerskega in damaškega. Drugač kos pa jim je bil egiptovski Ibrahim paša, ki jih je bil l. 1834 kar naglo ukrotil. Toda, ko so v novo prišli pod turka, so jeli zopet rojiti.

Mesto, ob gori Garicim, v rodovitni dolini, je od deleč viditi kaj prijetno, vse v drevju in zelenju, in mislil bi, kdo vé, kolika lepota mora biti odznotraj, ker moli kviško veliko minaretov (stolpov) in pobeljenih kupel nad hišami; vender pa je znotraj manj prijazno, kakor sem že omenil. Toda pri vsem tem štejejo Napluz k naj bolj cvetečim mestom v Palestini. Kupčija zlasti s pavalu, oljem in še posebno z mijlom, daje mestu znamenitost. Sihem ima sedaj kacic 8000 prebivavcev, med kterimi je pa samarijanov le kacic 150. Kacic 100 vasi se šteje k tej okrajini.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. V nedeljo, 29. listopada, je bilo v mestni dvorani posvetovanje zastran naprave katoliškega čitališča ali bralnice. Grof Wurmbrand je pričel zbor s prav tehtnim govorom, kterege smo postavili na konec tega spisa. Govor je bil sprejet z veliko in splošno pohvalo. Izvoljen je bil odbor za izdelanje družbinih pravil in sklenjeno, da se bode v „Novicah“, „Triglavu“ in „Danici“ razglasovalo, kar se bo godilo.

V začasnem odboru so gospodje: Gr. Wurmbrand (stareji), dr. E. Kosta, korar Fr. Kramar, prof. dr. Čebāšek, učitelj Matej Močnik, mestnjani in posestniki Šventner, Gerber, Šreiner, in vrednik, „Zgod. Dan.“

V ponedeljek je imel odbor posvet zastran družbi-

nih pravil, pri kterem se je razodelo, da utegne bralnica svoj izvorni program precej razširiti in zraven poživljanja katoliške zavednosti z branjem itd. zlasti na dobrotne namene v prid ubožnih, zgubljenih, zanemarjenih itd. oko obračati, kar je gotovo ena vélikih rán današnjih časov. Bolj na tanko se bo to dalo povedati, ko bodo pravila sestavljena.

Govor,

ki ga je imel

grof Viljem Wurmbrand v Ljubljani

29. listopada 1868 v družbi,

povabljeni v ta namen, da bi se napravila katoliška bralnica.

S serčno zahvalo vred, da ste prišli na naše povabilo, Vas pozdravljamo z naj veličastnišim vsih pozdravljanj, — pozdravljamo s pozdravilom že skorej devetnajststoletnim, — s pozdravilom, ki se žalibog dandanašnji le redkokrat sliši, katero bo pa vender vsakemu katoliškemu sercu vselej milo in drago, dokler bo živela katoliška vera, tedaj do konca sveta, — pozdravilo je:

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“

Zdaj pa k reči „s pomočjo Božjo.“

Že je tri mesce, kar je zaupljivo od roke do roke — ne očitno — hodilo majhno pisanje, z napisom „Misli zastran vstanovljenja katoliške bralnice.“

V tem pisanju je bilo razloženo, da ni le samo želeto, temuč da je kar naravnost potrebno, in pa zakaj potrebno, da se vstanovi središe, v kterem bi se shajali avstrijski rojaki katoliške vere na Kranjskem, in pa iz vsih narodnost, kakor so v deželi v večem ali manjšem številu.

Razloženo je bilo, za kaj se je prizadevati nam katoličanom na deržavnem, za kaj na verskem in za kaj na družinskem polji; in nasvetovala se je poslednjič bralnica kakor pomoček, da se doseže, kar želimo.

Ta svet je bil všeč, ker vsi pričujoči gospodje in gospé so pismeno izrekli željo: naj se vstanovi katoliška bralnica za poduk in razvedrilo.

Vprašanje tedaj, ali naj se bralnica vstanovi, je že rešeno, z enoglasnim, razločnim, polnim „naj“ je na to odgovorjeno. Potem takem mi je naravnost prestopiti k drugemu vprašanju: „s kakošnimi pomočki in po kakem potu naj se družba v življenje spravi.“

Preden pa poslednje vprašanje pretresujem, mi dovolite, da se povernem za trenutek še k temu, kar sem prej omenil: da za nas katoličane velike lepe Avstrije je domoljubje neločljivo od katoličanstva.

Brez prave globoko vterjene vernosti ga ni pravega domoljubja! — zakaj — kdor ni navdušen za večno domovino, on se za časno domovino le tako dolgo, do tje, le ondi in takrat poganja, kjer, kadar in kolikor meni dobička zajemati za svojo lastno osebo iz tega gnanja (ki ga obeša — kolikor more — na naj glasnejši zvon).

Naša vera, naše vero-izpovedanje je katoliško, pa je; ako pa hočemo to bolj na tanko zaznamnjati, recimo: naša vera je rimsko-katoliška, zakaj ni ga in ga ni bilo družega pravega katoličanstva, kakor to, in le to samo. (To bližnje določanje, da je naša vera rimsko-katoliška, utegne še posebno potrebno biti pri dandanašnji zmešnjavi, nalašnem imenskem prevračanju in natolcevanju).

Ker je pa vérnost neločljiva od domoljubja vsem, mohamedanom, kristjanom itd., torej je tudi nam avstrijskim katoličanom katoličanstvo neločljivo od naše velike splošnje domovine Avstrije. Torej moramo sploh

ko katoličani, pa tudi še prav posebej in posebno ko domoljubi na to delati, da Avstrija ostane Avstrija, to je, velika, mogočna država, sostavljena iz kraljestev in dežel, zgodovinsko-politiških zasebnost, ki si v tesni zvezi — ko velemoč Avstrija — prostost in samostojnost med seboj zagotavljajo; delati, prizadevati si in boriti se moramo zedinjeni — viribus unitis — da katoliška cerkev polno nepristrizeno prostost v Avstrii djansko vživa, to je, da se ji dopusti tisto zunanje stanje, tiste pravice, ki so skoz in skoz potrebne, da je zmožna svoje poslanje spolnovati.

Da bodo pa naše zedinjene moči tudi izdatne, spoštljive, nam je dalje na to gnati, da bodo tudi številne; in da jih storimo številne, nam je početi takó, kakor delajo naši nasprotniki v zadevne namére: z zedinovanjem, z dogovori, po časnikih, z branjem moramo mlačne, omahljive in boječe na novo navduševati, vterjati in oserčevati, mladost pa odrejati; ne smemo nadalje več pustiti enih in drugih brez podpore, pomoči in vodbe, da bi tako po našem zadolženji ložej postali rop našim nasprotnikom! —

Nikar se ne slepimo, ne tajimo tega, kar res je, če je tudi žalostno in za nas bridko; res pa je to, da naši nasprotniki dan na dan več tistih zase pridobivajo, ki niso še določni, in da so čedalje bolj prederzni.

Ako nad tem dvomite, pogledjte le nekaj malo v časnike naših nasprotnikov, in prepričali se bote, da je res, kar sem rekel. Vidili boste, kako se vsake prilžnosti poprimajo, jo celo iz terte vijejo, tudi še kar na tujem zastran Ljubljane najdejo, v Ljubljano vlečejo, če je le količkaj pričakovati, da bi se s tem natolceval kak plemenitnik, duhoven ali redovnice.

Naši nasprotniki pa se ne razširjajo le samo na nedoločnem stališču, temuč oni tudi množijo svojo borivno moč z orodjem, ki je po Bogu in pravici naše! —

Ne mara dvomite tudi nad tem; — pojdite, prosim, v kazališe, kadar se igra kak kosec za ljudstvo iz nove ère, in stermeli bote, kdo vse (razun k temu poklicanih) v resnici divjaškega veselja kriči pri kosmaticah in kvantah, ki so zmožne in odmenjene, šege naše cerkve smešne delati, — duhovne in redovnice po splošnjem natolcevat in sramotiti, pa v blato devati poštene može kakor č. g. Greuterja in druge politiške in verske pošenjake, ki imajo pri nas spoštovanje in zaupanje. — Stermeli boste in silno bo vas serce bolelo, ko bodete med ploskači vidili može in mladenče, ki so po vsih zavezah naši. Pač je res! naj večí del izmed njih ne vé, kaj dela, pa vender dela le, in to je hudo zadosti.

Naši nasprotniki pa tudi čutijo, kako se jim je za njih napredovanje zahvaliti le naši nedelavnosti: od tod tisti krič, ko so zaslišali, da se začenjamo orožiti.

Včeraj ste utegnili brati:

„Početje to se tudi v denarnem oziru lahko pospeševa, ker jim za časnike ni treba veliko denara izdajati, zakaj klerikalni časniki, so kmalo prešteti: „Danica“, „Novice“, „Triglav“, „Volksfreund“, „Vaterland“, „Grazer Volksblatt“, „Tiroler Stimmen“, „Katholische Blätter“, in ako se visoko seže „l'Univers“, „Civiltà cattolica“, vse drugo, od c. kr. „Wiener Zeitung“ dalje so judovski listi, „Tagblatt“ pa k temu še blatnik (Schandblatt).“

Kar poslednjo terditev tiče, je pisavec tega spisa prišel precej blizo resnice; vender pa, ako pravi, da razun od njega omenjenih ni drugih časnikov na podlagi katoličanstva, s tim le svojo nevednost kaže, kajti katoliška družba (Resource) na Dunaju sama ima 25 katoliških časnikov. Vse skupaj pa kaže, da našim nasprotnikom ni dobro pri sercu, in ta okolišina, da to čutilo že zdaj izmed njih kuka, priča nadalje, kako nasprotniki že naprej čutijo, da bodo morali vse zopet

nazaj dati in pri svojem malem kupcu ostati, samo ako mi z resnico poprimemo.

Kdor je pred tremi mesci spoznal, da je vstanovitve katoliškega čitališča želeti, ta mora danes reči, da je to silno potrebno, ako namreč prevdarja napredke, ki so jih storili naši nasprotniki v teh treh mescih, in ako si naprej misli, kje bodo oni, in kje pa mi v bližnjih 3—6 mescih, če ven in ven roke mirno križem devamo!

So pa grehi opušnja, za ktere bo šiba strašna.

Obsodba je zastavljena na dveh kratkih zgodovinskih besedah: „trop tard!“ — „prepozno!“ — Storimo tedaj danes terdni sklep, konečno enkrat s pričujočnostjo pričeti, in torej najprej bralnico po vsaki ceni vstanoviti.

Kaj pa, da naša dobra volja sama še ni zadosti, potreba nam je tudi tvarinskih pomočkov.

Na noge tedaj! vrvnajmo se po tem, kakor nam tvarinski pomočki dohajajo — obilno ali pičlo! — Začnimo, če tudi še tako z malim, še tako pičlim; — toda za Boga — začnimo že vender enkrat!

Kolikor težji je začetek, toliko hitreje bo Bog naš trud blagoslovil, in potlej bo naše početje urno sad rodilo.

Naj nas to nikar ne moti, da pri nas še ni društva sv. Mihéla, ne društva sv. Vincencija, in ne društva katoličanov; vse te družbe morejo izvirati, in po mojem naj terdnšem prepričanju izvirale bodo iz bralne družbe, samo da enkrat to imamo.

Naj bolji je velikrat sovražnik dobrega. Primimo se tedaj zdaj dobrega, primimo se bralnega društva; kličimo, kakor češki katoličani: „Naglo naprej!“ in kakor je eden izmed Vas podpisal: „Vse za vero katoliško in za domovino!“

— Nekaka čudna prikazen je, da se večkrat sliši o puntih jetnikov! Ne davno se je govorilo o nekakem uporu novih ljubljanskih jetnikov, in v Gradiški je bil že v drugo v jetnišnici hud upor, kakor piše „Domovina.“ To je že celo posebno, da si tudi gospodje jetniki kaj tacega upajo. Čudna pokora. Komur se celo v jetnišnici ljubi misliti na punt, se je bati vsega hudega, ako zopet med svet pride.

Od Kope, 18. listop. *) Prav iz serca ste Vi, dragi gospod J. S., nam Pokopljanom sprožili misel, da je nam vsim Slovencem katoliško in narodno združenje potrebno, kajti brez tega v sedanjem času ni močnega, ni pogumnega življenja. Ozir na katoličane tirolske, linške, graške, pa tudi badenske, bavarske in belgiške nas vabi, mika in priganja v tesno zavezo; razmere v naši ljubi in dragi Avstrii pa nas tudi naravnost silijo v lepo katoliško-slovensko družbo. Zakaj res je, žalibog, preveč res je, kar pravite, po mnogoterih krajih tudi naše mile Avstrije bučijo viharji ne le zoper cerkvene pravice, temveč celo zoper od Boga dane dogme, kterih verni Slovenec ne more pustiti spodkopavati in gerditi. Kaj družega ko bogokletje je stavek nekega nemškega časnika v sercu Slovenije: „Es ist klar, dass die erste eheliche Verbindung zwischen Adam und Eva nur eine Nothzivilhe sein konnte!“ Da, še rečem, ta stavek je prederzno žaljenje božjega Stvarnika, djanska bogakletev. Naj poslednji težak zapazi to gerdobijo, ni mu treba za to posebne učnosti. Od Boga in njegovega stvarjenja se ne govori tako. Za to pa je res treba katoliškim Slovencem združevanja, da zavračajo z združeno močjo enake napade na vero in čednost katoliško, treba nam je katoliško-slovenskega velikega politiškega dnevnika, ki

*) Z enacimi dopisi naj se slovensko-katoliška reč pojasnuje ter zori, ako Bog dá, da do kaj izdatnega dozori. Vr.

bode zastopal enako „le Monde“ katoliško in narodno zavest na Slovenskem, in nam ne bo treba iskati novic po tujih časnikih. Sedaj beremo tirolske, dunajske in domače časnike, denar se večidel v tuje kraje pošilja; zakaj bi denar ne ostal na Slovenskem! —

Jaz bi svetoval s štajarskimi, koroškimi in drugimi Slovenci dogovoriti se, in tako vstanoviti veličastni katoliško-slovenski dnevnik, kateremu bi bilo treba več vrednikov zraven chef-vrednika. Tako je imel „l'Univers“, tako ima „le Monde“, „Armonia“ itd.

Za tak nov katoliško-slovenski časnik, naj zagleda beli dan v Ljubljani, v Mariboru, Celju, Celovcu, Terstu, ali v katerem drugem slovenskem mestu, berzo pošljem dvajset goldinarjev letnine, pa tudi kaj več, če bo treba, in mislim, da mi bo nadomestoval vse mnoge sedanje časopise, ki jih prebiram. Morebiti bi se s tim dnevnikom zedinil tudi „Slovenski Gospodar“, „Primorec“, „Domovina“, lepa katoliško-slovenska družba bi to bila. Pomozi Bog!

Pokopljan.

Vabilo.

„Slovenski Prijatelj“ pride k novemu letu spet koledovat na duri preljubih Slovencev. Tudi leta 1869 bode „Slov. Prijatelj“ izhajal kakor letos in donašal:

1. Popolnoma izdelane pridige za vse nedelje in praznike celega leta. V ta namen imamo že pripravljene rokopise od raznih slovečih pridigarjev iz vsih slovenskih dežel.

2. Pod napisom: „Kratko pa dobro“ osnovane pridige tudi za vse nedelje in praznike. Silna potreba je, da naše dni gg. pridigarji večkrat in goreče govoré o Jezusu Kristusu, o kat. cerkvi, o papežu, o posamnih verskih resnicah. To priporočajo vsi škofje, vsi voditelji duhovnih vaj in to potrebo tudi vsak sam lahko spozná in čuti. V tem duhu bo poskušal podpisani vrednik take osnove narejati.

3. Pridige za druge cerkvene priložnosti, pri katerih so govori v navadi: o cerkvenih shodih, pri novih mašah, pri porokah, pri pogrebih, pri darovanjih za uboge itd.

4. Keršanske nauke od ss. zakramentov naprej. Ti keršanski nauki so osnovani tako jaderno in jasno, so pisani tako gladko in umevno, in donašajo toliko izgledov in povestnic, da se lahko in po vsej pravici merijo s kerš. nauki kterege koli jezika ali spisatelja.

5. Vse oglase o družbi sv. Mohora: to se godi posebno zavoljo tega, da berejo tisti gospodje, ki so nam vsaj za 5 družnikov ob enem letnino poslali, ter zvedó, da nam je denar v roke prišel.

6. Prestave čč. gg. duhovnikov po vseh slovenskih škofijah.

„Slovenski Prijatelj“ velja za naprej 4 gl. 30 kr. Poština je že letos poskočila; za posamne naročnike je tole nekaj krajcarjev, za nas pa znaša to še čez 200 gld. Povečali smo „Slov. Prijatla“ za celo tiskano polo, dajemo tri pole prav tesno tiskati, — prvotne cene pa vendar nismo povišali. Zdaj pa ne moremo več, ako nočemo za ves trud še očitne zgube.

Čč. gg. stari naročniki ostanite nam tudi za naprej zvesti; ne glejte na 30 kr.

Novim čč. gg. naročnikom dajemo vse do konca leta 1868 izišle keršanske nauke za šest goldinarjev. Ti keršanske nauki obsegajo že 162 tiskanih pol, tako da ena tiskana pola še na štiri krajcarje ne pride. Po dokončanem delu cena veliko višej poskoči; zatoraj le urno!!

Vse čč. gg. naročnike lepo prosimo, naj naročnino svojo pošljejo ob novem letu; tiste gospode pa, ki so kaj še na dolgu, lepo prosimo, naj svoj dolg tudi zdaj ob novem letu poravnajo.

Naročnina 4 gl. 30 kr. naj se nam pošilja v frankiranih listih! Srečno!

V Celovcu 15. novembra 1868.

And. Einšpieler.

„Slov. Narodu.“ Že večkrat smo v „Slov. Narodu“ brali besede: „klerikalec“, „klerikalna stranka“, „klerikalno“ itd. — Ker se mora o vsakem človeku dobro misliti, dokler se hudobnega očitno ne skaže, mislimo tudi mi, da „Slov. Narod“ tega izraza ne rabi v zaničljivem pomenu, kakor je to navada pri židovskih in pa taci kerščenih pisateljih, ki so gledé vere na kant prišli. In ker imamo to dobro misel o „Slov. Narodu“, nam slavno vredništvo ne bo zamerilo, ako ga vprašamo: čemu vendar to sumljivo ime rabi? —

Slovenskemu narodu v obče ta beseda ni znana; pošteni Slovenec govori le o „duhovskem stanu“, „duhovstvu“ in „duhovnikih“. Po svojem izviru, kakor to slav. vredništvo „Slov. Naroda“ samo dobro vé, je beseda „klerik“ častivnega pomena, zaznamnjajoča osebo, ki je izločljivo za službo naj višega Gospoda izbrana, od κληρος = vadjlej, žreb, potem = delež, ki po žrebovanji komu pripade. „Ker je Gospod sam njih delež, zatorej se imenujejo „kleriki“ (Sv. Jeron. ad Nepotian. ep. 34.) Klerik je tedaj posvečena oseba, izbrana za službo Božjo vernikom v prid.

Le popačenost nemških pisavečev je tej besedi vdahnila zaničljiv pomen, ker ona po krivoverskem principu do katoliškega duhovstva merzi, ter z besedo „klerikal“ enako zamerzo nevednežem vcepiti skuša. Pri Slovincih še, hvala Bogu, ta kultura nima dovolj pripravnega polja, ker narod naš, na kolikor mu še nemško časnikarstvo možgan okužilo ni, dobro vé, kaj mu je katoliška cerkev in nje služabniki, kat. duhovni.

Čemu tedaj v čisto slovenščino tolikrat siliti tujo besedo, ki se verh tega še rada v napačnem pomenu rabi! Ker se s politiškiimi nazori „Slov. Narodu“ sploh tudi mi štirski duhovniki, kolikor nas stoji pod narodnim praporjem, vjemamo, in ker mislimo, da sl. vredništvo ni vse eno, jeli duhovstvo s svojimi peticami list podpira ali ne: tudi želimo, da se v prihodnje opušča beseda, ki bi utegnila sum obuditi, kakor da vredništvo z ono stranko poteza, kterež beseda „klerikal“ veljá kot izraz za vsakoverstno zlo, ki se nespametno zadosti kat. duhovstvu natveza. —

Naj slav. vredništvo „Slov. Naroda“ to reč nepristrano prevdari in naše želje dobroserčno sprejme, kakor so dobroserčno očitovane, s tem namenom namreč, naj bi med nami, ki moramo imeti v narodnem in verskem oziru vsi en cilj, medsebojno spoštovanje, medsebojna ljubezen toliko potrebna sloga bila.

Eden štirskih duhovnov
namesto mnogih.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Farni zapisniki.) Nihče ne more povedati časa, kdaj, — in postavnega akta, po katerem bi bili farni zapisniki djansko od države cerkvi izročeni. To je dokazovala „W. Kztg.“ še preden je prišel že omenjeni ukaz zastran zapisovanja od ministerstva do vradnij in po vradnijah do duhovskih pastirjev. V drugem spisu pa pozneje ravno ta časnik dokazuje, da država s ces. patentom od 20. febr. 1784 farnih zapisnikov ni bila na novo napravila, kar minister terdi, temuč je le staro cerkvéno napravo porabila in za svojo potrebo vterdila ali sankcionirala. Nadalje navaja patent od l. 1784 in dokazuje, da iz njega se ne more izpeljevati, da bi bil cesar cerkvi z unim patentom hotel cerkvene zapisnike vzeti in ji taiste zopet

dati, toliko manj, ker to bi bilo nasilstvo do cerkve. Še dalje dokazuje, da patent od 20. febr. 1784 ni čisto nič novega ukazal, temuč je le stare cerkvene veléve kakor državni ukaz ponovil in razglasil. V dokaz tega nateza zadevni jožefinski ukaz in njemu vstrič stavi cerkvene naredbe, kakor so v „Rituale Romanum“ od papeža Pavla V. Po obojnih citatih sklepa, da cerkveni zapisniki ostanejo préd, kakor po državinem priznanji l. 1784 neizročljiva Cerkevna lastnina, in da cerkev zamore državi le dotlej njih sorabo dopustiti, dokler ji ne vsiluje, da naj necerkvene reči (akte) v njenem (državinem) imenu v zapisnike vpisuje ter jih tako za cerkveno-postavne priznava. Kakor cerkev civilnega zakona, ko bi bil tudi zavezni (obligatorni), ne more nikoli spoznati za pravi zakramentalni zakon, tako tudi nikoli ne more dopustiti, da bi se taisti v zapisnik njenih pravih katoliških zakonov vverstoval itd.

Da so bili farni zapisniki vselej spoznavani za nedvomljivo cerkveno lastino, pravi spis dalje, se pač tudi iz tega razvidi, da so se zmiraj in nepretergoma hranili v farnih arhivih, in da so jih le konzistorije pregledovale (revidirale). —

(V kateri tabor?) Ni brez móž in možicev, ki imajo polne usta „humanizma“, pa v 12—15 prav kratkih versticah utegnejo izkašljati skoraj celi svoj leksikon neslanih blebetanj zoper katoličane in katoliško reč. Kaj pravite n. pr. k lajnarijam tem-le: „Unsere Römlinge. — Geistesblüthen des Ultramontanismus. — Sein üppigstes Treibhaus Tirol. — Unsere Klerikalen weisen wir (kako mogočno!) auf die tirolischen Glaubenseinheitler hin, und P. Greuter, den Gr. B. in Krain introducirte und auf seinen Triumphzügen begleitete... Einen Blick auf das ultramontane Getriebe“ itd.?

Po čim je ta „humanizem?“ Na kateri verbi se razcveta ta „inteligencija?“ In pa, kdo so tisti, ki jih „inteligencija“ tako „human“ titulira in obira?

Lesičniki si ne upajo po cerkvi kar naravnost mahati, ki šteje toliko milijonov vernikov in ker se vendar tudi sami še hočejo k nji prištevati. Kaj je tedaj početi? „Pojdimo, bratje, s kladvom in dletom razdelimo cerkev v nekatere taborje — saj v dva! En tabor imenujmo ljudém „prave katoličane“, in v ta tabor denimo vse tiste, ki so sicer v katoliških kerstnih bukvah, ki pa Kristusovega namestnika in vse tiste, ki z njim derže, s tujci (ultramontanci) pitajo, od katoliške cerkve malokrat lepo besedo spregovoré, njene redove, njene škofe in duhovstvo sramoté, in veselo ploskajo, ako slišijo, da se jim sila ali krivica dela. — Une v drugem taboru pa psujmo in brez preneha kričimo za njimi: „Römlinge, ultramontani, klerikalci, Finsterlinge“, in tako dalje — brez konca in kraja; kajti oni se derže zvesto svoje cerkve, in tega mi terpeti ne moremo!“

Tako ti ljudje iz prave Kristusove cerkve naredijo spako, iz teme svitlobo, in iz svitlobe temo. Ravno tisti, ki so orožje strahopetarsko pometali ali pa celo zoper cerkev obernili, so jim katoličani; resnične vernike pa pečatijo z iznajdenimi imeni, ali jih celo potlačijo med nekake vražarje: „zuviel Glauben, frömmelnder Aberglaube.“ (Se vé, 12 členov apostolske vere je za marsiktero „inteligentno“ glavo že malo obilno, ker že „6 resnic“ morebiti več ne vé na pamet!) S tako goľufijo potlej občinstvo slepé in zapeljujejo. Toda kdor koli ni čisto slep, lahko vé, kje je resnica, kje je prava cerkev, kje je zveličanje. In kdor se ni s pametjo skregal, mora vediti, da ljudje, ki o vsaki priliki zoper cerkveno reč govore in pišejo, ki svojo lastno cerkev znižujejo po časnikih, glediših in raznih burkah, da taki ljudje ne morejo biti pravi, dobri otroci svoje cerkve, akoravno sicer celo papeža, škofe in kaplane kaj radi — katekizem učijo! Ker sta tedaj tukaj gotovo dva ta-

borja dveh čisto nasprotnih lastnikov, torej je izmed vsih naj raznejše vprašanje: „V kateri tabor?“

(„Tagblatt“) bi bil undan skoraj iz kože skočil, ker je „Danica“ o neki priliki djala, da so „Presse“ lizale člen III konkordata, pa so še zmiraj lačne; duhovsko meso jim posebno diši.“ In s citatom ravno teh besed hoče „Tagbl.“ spričati, da „Danica“ bralcem daje loš za zlato.“ — Mi pa smo še zmiraj te misli, da taki tropus se smé brez strahú rabiti o tistih, ki toliko sovražljivega pišejo zoper katoliško duhovstvo, kakor so že „Tagblattu“ silo priljubljene „Wiener viel Gelesene“ pisale, ali tudi kakor drugi sem ter tje za njimi pišejo. Ker pa je nam „T.“ k „Pressam“ samolastno pritaknil besedo „die Liberalen“, naj omenimo, da verh toliko goropadnih govoric po dunajskih zbirališih je n. pr. ravno poslednje leta neki liberalen velikaš parski v Norimbergi „ad verbum“ rekel, da naj se vsim ultramontancem čepine potolčejo, — in léto pozneje se je pri njem govorilo, da naj se jim nož na vrat nastavi.*) Molčimo o tem, kar se sliši iz Laškega, kjer je vedno na dnevu: „morte ai preti!“ itd. Ako tedaj „T.“ nima boljsega izgovora, naj ne tarna zato, ako še zmiraj menimo, da je lagal. To pa veljá tudi še o več rečéh unega spisa, katerih z vsim svojim ropotanjem ni overgel, akoravno se nam nevedno zdi, vpravnavati vse krive pota njegovega dokazovanja. Omenimo naj vendar to, da „T.“ zdaj imenuje to poganjanje za „teokratsko“ vlado, ker je „Danica“ za cerkvene pravice, konkordat itd. s papežem in z vsim škofijstvom vred; pervikrat pa je rekel, da „D.“ celo hoče „izvirno teokracijo“ — neki iz časov očakov? Mogoče, da Tagblattovi sofismi in mogočne fraze slepijo njegove zveste častivce, ne pa tistih, ki so v veri podučeni, in ki prevdarjajo, kar beró. — Ker poslednjič „T.“ zna tudi pobožen biti in nas na evangeljski „raka“ zavrača, ako komu povemo, da je „cerkveni špicelj“, „liberaluh“, „jezuitopápar“, naj pomni, da Bog in Zveličar naš ni mečje govoril o tacih, ki so mu pravi nauk prevračali.

Vašington. (S kakošnimi slovesnostmi ameriškanski katoličani vkladajo podstavo k novim cerkvam, in še kaj.) Undan je bil vložen podstavni kamen k novi cerkvi sv. Jožefa s slovesnostmi, kakoršne se malokrat vidijo. Proti 2 popoldne je šla velikanska procesija na mesto. Vikši maršal Becker s svojimi adjutanti, sirotinska in druga šolska mladina, katoliške društva iz Vašingtona in Baltimora pod vikšim maršalom Rickert-om s papeškimi zastavami, škof Gibbons iz severne Karoline v odpertem s 6 konji vpreženim vozu, obdajan s častno stražo, pred njim belo oblečene deklice s cvetličnimi vencí, za njim velika množica ljudstva, med kterimi je igralo več glasbinih korov: tako se je šlo na mesto nove cerkve skoz častni obok, kateri je bil ozališan z vencí in zastavami. Obdan z redovnimi in drugimi duhovni je škot kamen blagoslovil za novo cerkev, ki bo na enem naj lepših prostorov v Vašingtonu, potem je v govoru do vernikov povzdigoval edinost, ki tako lepo veže raznotere narodnosti. Navdušeno je nato govoril ameriškanski apostelj čast. o. Fr. Ks. Veninger S. J. o zidanji cerkve in o tempelju Božjem v naših sercih. Péle so se preizverstne pesmi. K tej slovesnosti je bilo prišlo zjutraj samo iz mesta Baltimora po železnici do poldrugi tisuč gostov, ki so jih Vašingtonci z glasbo spremili k véliki maši v Marijno cerkev, kjer je fajmošter Alig v govoru serčno veselje razodel nad pričujočnostjo toliko vernih katoličanov. V „Karolski dvorani“ so bili prijazno pogostovani, prinesli so pa za novo cerkev lep dar seboj in napravili so še ondi zbirko. Več navdušenih govornikov je družbo veselo

*) Gl. Gewissen, Glauben, Civilisation. Insbruck 1868.

poživljalo, in k sklepu so zapeli zahvalno pesem. — Samo v tem dopisu novojorškega katol. časnika je imenovano še sedem ravno dozidanih katol. cerkev, ali pa ki se zidajo. V Lexington-u n. pr. je dodelana prezala gotiška cerkev, 145 čevljev dolga, 68 čevlj. široka, s stolpom 205 čevlj. visokim, ktera stane do 100.000 dolarjev. — V stolnici v Filadelfii je uni mesec prejelo 16 bogoslovcev tonzuro, 10 subdijakonstvo, 10 dijakonstvo in njih 8 mašništvo. — V škofijskem mladenškem semenišu v Cincinatu je 120 mladenčev. Ravno ta mesec je bila v Charleston-u nova cerkev posvečena. V novi Jork je v tednu od 21. do 28. okt. prišlo 5571 naselcev, od novega leta pa 186.974, in od ravno tega časa lanskega leta do 208.378. — Policija v novem Jorku je zasačila dve veliki derhali tatov, ki so odbijali zaboje in odvijali zavoje, in drago robo kradli iz njih. — Mestice Gretna so zamurci v 4 tednih dvakrat zažgali. —

V Ameriki je bolj živo življenje kakor pa marsikje drugod. Katoličani imajo svoje „nazovalno društvo“, ktero neizrečeno veliko dobrega dela z majhnimi knjižicami, v katerih pobija lažnjive misli in nauke in jih zastonj razširja. Od bukvic z imenom „ali je to pošteno“ je razdeljenih 300.000. Čast. o. Hecker se posebno s tem peča. —

Novo berilo iz vsih vetrov. Iz Saksonskega je „Frisch voran“ v obravnavi zastran overženja praznikov prinesel število protestanskih praznikov, katerih je z 52 nedeljmi vred tudi 67, kakor letos katoliških na Avstrijskem, — zraven tega pa je na Saksonskem obertnost, tergovstvo in blagostan na visoki stopnji. (Blah.) — O. Abraham a Sankta Klara govori v enem svojih izdelkov o jezuitovskem redu takole: „Zdi se mi družba Jezusova kakor orehovo drevo. Čem več sadu donaša, tem bolj ga hudobni dečki otepavajo. Čem večji pomoč ima človeštvo od te družbe, tem bolj silovito bije svet nanj. In ako bi se tudi namerilo, da bi se najdel kaki pomankljiv jezuit, zakaj pa hočeš s svojimi zobmi vso družbo vgrizniti? — Učeni štativkarji terdijo, da vsih ljudi, kar jih je živelo od stvarjenja sveta, je: 66.627,843,175.221. Če to število deliš s 3,005.000 franc. štirjaških milj, ki znašajo poveršnino zemlje, pride na vsacega $\frac{1}{5}$ štirj. čevlja suhe zemlje. Iz tega se tedaj vidi, da zemlja je široko pokopališče, in da so jo že zelo zvišali mertveci, ki so bili v neizmernem številu va-njo zagrebeni. Pristavlja se še, da poveršnina je bila 281krat prekopana od živih, ki so mertvim grobe kopali. — Od laži-liberalcev po vsih strunah preslavljeni španjski punt rodi tudi po Laškem prečuden sad. Veljava vlade zmiraj bolj temni in kraljeva čast se kar očitno zasramuje, in hvalisa se republika. Ni dvomiti, da se tudi Viktor-Emanuel za ušesi praska, ko Lahuni po Španii mahajo, pa Italijo zadevajo, ko puntarje španjske v adresah kadijo s prilizovanjem, da je ljudstvo svoj lastni kralj, da nad ljudstvom je le samo Bog ali pa sramota itd. Zdi se, da se tudi Viktor-Emanuelu približuje žetev za to, kar mu je cerkvi sovražni Kavur sejal. — Nad Španijo se zmiraj hujši kopičijo černi oblaki. Škoda za tako blago ljudstvo, da framasonski kremplji njegov mir in njegovo srečo begajo! Kdo vé, kaj hudega bode dežela preterpela, preden zopet pravi mir doseže. — 20. t. m. je spisal škof Dupanloup brošurico v obliki pastirskega lista, kakor „Vaterl.“ pravi, o občnem cerkv. zboru. Ima pa 8 oddelkov: 1) Zbor, 2) program zbor, 3) vzrok zbor, 4) pogled v preteklost, 5) pomoč, ki jo nam obeta zbor, 6) nepotreben strah, ki ga dela zbor, 7) zbor in odpadla cerkev, 8) katoliška cerkev. Morebiti o priliki kaj več o tem. — Opomin vrednikom: E. Remak, eden naj

zmožnih vrednikov v novem Jorku, zraven pa zgolj molivec malika „zeitgeista“, je umerl undan kar nagloma „improvisa morte“ imevši komaj 36 lét. —

Škof v ječi. Vikši škof Arnoldi v Spoleti je l. 1862 v začetku postnega časa dal pastirski list do svoje čede, liberalna vlada italijanska pa je mislila, da je ona z njim napadena. Pastirski list je šel pod pečat, škof pa v ječo, in žugali so mu s pravdo. Pretekkel pa je mesec za mescem, in vikši pastir ni bil iz ječe pred sodnijo klican. Liberalci pa z nadškofom niso delali liberalno in ne človeško. Čez sedemdesetletnega cerkvenega nadpastirja so vlekli v ječo kakor naj goropadnišega hndodelnika, vtaknili so ga med derhal 900 jetnikov, mu niso dopustili ne kaplana ne strežnika, in dolgo časa mu niso pustili maševati.

Vikši pastir pa je bil deržavnim kermilnikom s strašnim maševanjem zakuril. Potepežljivost, ponižnost, zatajevanje, s čimur je vikši pastir svetil svojim tovaršem jetnikom, prigovarjanje, keršanski nagovori, ki jih je imel ob nedeljah in praznikih do njih, to je une obdivjane serca do čuda spremenilo. Jetniški čuvaji so bili tega spremenjenja kej veseli, ker bil je v ječi bolj red, več pokoršine in spodobnosti, in torej prelata nikoli niso mogli prehvaliti. Pozneje je smel nadškof maševati, v majniku z jetniki šmarnice obhajati, ob koncu je imel z njimi po njih lastni prošnji duhovne vaje, pri katerih so vsi spoved in sv. Obhajilo opravili, jetnišnica se je bila v katoliško pokorilnico spremenila, svete pesmi s spodbudnimi pogovori so se v nji slišali. Jetniški vradniki so vse to z veseljem ministerstvu naznanili, in leto ni vedilo jadernišega opravila, kakor nadškofa iz ječe izpustiti.

Kadar je pa nadškof šel iz ječe, med jetniki ni bilo družega slišati kakor jok in žalovanja, ker jim je bil neutegoma vzet oče, tolažnik, prijatelj. Mesto Spoleto pa je svojega vikšega pastirja sprejelo s silnim veseljem, in zvečer je bilo njemu na čast mesto razvitljeno. —

Zadnji papež — konec svetá. „Nekega dné, je djal Lamenê (— nais), bodo tiaro, to je, papežovo krono, tiho in mirno djali v zgodovinski muzej evropski.“ Bore Lamenê, veš kedaj bo to? Kedar bo ne le Evropa, marveč vesoljni svet svoj tek dokončal, takrat bo z glave djal poslednji papež svojo krono ter izročil svojo čedo vesoljnemu Pastirju.

Dokler se tedaj bojite konca svetá, nikar si ne želite poslednjega papeža!

Iz Ljubljane. Ker so marsikteri gospodje za portatile popraševali, naj naznanimo, da so bili 25. nov. posvečeni.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Naslednji čč. gg. so tako-le prestavljeni in postavljeni: Fr. Kepec s Kolovrata v Kostanjevico; Drag. Klinar iz Košane za kurata v Šturijo; Šim. Jalen iz Sélc v Košano; Prim. Peterlin iz Cérknice v Selce; Jož. Zalokar s Predvora v Cérknico; Greg. Malaverh, sem. duh., v Predvor; Ant. Kacin iz Zatičine v Ternovo na Notr.; Gr. Jakelj iz Planine v Zatičino; Mart. Končnik, nov. posv., v Planino; Ign. Bém pride iz Naklega za stolnega kaplana v Ljubljano. — Umerl je č. g. Jož. Justin, fajm. v pok. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. „Da pastirja apostoljskega povišaš, sovražnike svete cerkve pa ponižaš!“ G. M. Ž. 50 sld.